

UVIC

ACTE D'INVESTIDURA DE
DOCTOR HONORIS CAUSA

DEL SENYOR

EMILI TEIXIDOR I VILADECÀS

UNIVERSITAT DE VIC

AULA MAGNA, 23 DE FEBRER DE 2012

Febrer de 2012

Edita:

Servei de Publicacions de la Universitat de Vic
C. de la Sagrada Família, 7. 08500 Vic
www.uvic.cat

Disseny:

Eumogràfic

Caplletra de la coberta:

Frederic Amat

Impressió:

Copyset

D.L.: B-7,576-2012

SUMARI

7

ACORD DEL CONSELL DE DIRECCIÓ
DE CONCESSIÓ DEL TÍTOL DE DOCTOR HONORIS CAUSA
PER LA UNIVERSITAT DE VIC AL SENYOR EMILI TEIXIDOR

9

EMILI TEIXIDOR:
«LLEGIR ÉS LA COMPLICITAT EN LA CREACIÓ»
LAUDATIO EN LA SEVA INVESTIDURA
DE DOCTOR HONORIS CAUSA DE LA UNIVERSITAT DE VIC.

RICARD TORRENTS

33

DISCURS D'**EMILI TEIXIDOR**
D'ACCEPTACIÓ DEL TÍTOL DE DOCTOR HONORIS CAUSA
PER LA UNIVERSITAT DE VIC

43

PARLAMENT DEL DR. **JORDI MONTAÑA MATOSAS**,
RECTOR MAGNÍFIC DE LA UNIVERSITAT DE VIC

49

LA MEDALLA DE DOCTOR HONORIS CAUSA

50

LA MEDALLA DE DOCTOR DE LA UNIVERSITAT DE VIC

51

LA CAPLLETRA DEL DOCTOR HONORIS CAUSA

53

BIBLIOGRAFIA COMPLETA D'EMILI TEIXIDOR

**SCIENTIAE PATRIAEQUE
IMPENDERE VITAM**

UNIVERSITAT DE VIC

ACORD DEL CONSELL DE DIRECCIÓ
DE CONCESSIÓ DEL TÍTOL DE DOCTOR HONORIS CAUSA
PER LA UNIVERSITAT DE VIC AL SENYOR EMILI TEIXIDOR

El Consell de Direcció de la Universitat de Vic, a proposta de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes, va acordar el dia 24 de maig de 2011 de concedir, amb la conformitat del Patronat de la Fundació Universitària Balmes, el títol de Doctor Honoris Causa per la Universitat de Vic al Sr. Emili Teixidor Viladecàs pel valor inqüestionable de la seva obra literària que n'ha fet un dels escriptors més reconeguts de la llengua catalana i un dels clàssics moderns de la literatura, tant per a infants i joves com per a adults. Moltes de les seves obres estan ambientades a la Plana de Vic i s'inspiren en vivències de la seva infantesa.

Des de la fundació de l'Escola Universitària de Mestres Balmes (1977), Emili Teixidor ha mantingut una estreta col·laboració amb la Universitat de Vic, i ha participat en diversos cursos, congressos i conferències organitzats per la Facultat d'Educació i altres centres.

EMILI TEIXIDOR:
«LLEGIR ÉS LA COMPLICITAT EN LA CREACIÓ»

LAUDATIO EN LA SEVA INVESTIDURA
DE DOCTOR HONORIS CAUSA DE LA UNIVERSITAT DE VIC

Aula Magna de la Universitat de Vic
23 de febrer de 2012

Ricard Torrents

de l'Institut d'Estudis Catalans
President del Consell Consultiu de la UVic

I

No sabia començar sense expressar que sento com un privilegi el goig de pronunciar l'elogi d'Emili Teixidor en la seva investidura de Doctor Honoris Causa per la Universitat de Vic. Sentiments de privilegi i de goig més que justificats: d'una banda, és la primera vegada que la nostra universitat confereix el Doctorat Honoris Causa i obre, així, un nou capítol dels seus annals; de l'altra banda, qui encapçalarà la llista que s'inaugura avui, qui quedarà en el futur com la primera anella d'aquesta continuïtat i expressarà la coherència d'aquesta distinció acadèmica és Emili Teixidor, amb qui m'unirà un nou lligam, gràcies al Consell de Direcció de la Universitat, al seu rector Jordi Montaña i al padri de la investidura, doctor Francesc Codina, degà de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes, que em varen fer la confiança d'encarregar-me de pronunciar en aquesta aula magna la *laudatio* preceptiva del primer candidat a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Vic.

És un encàrrec fàcil i alhora difícil de complir, perquè Emili Teixidor és un dels escriptors catalans contemporanis de més projecció nacional i internacional; és un dels pedagogs més compromesos en temps adversos, d'ençà que fundà i dirigí l'Escola Patmos, de Barcelona, i un infati-

gable mestre escriptor que, fins als moments actuals, malalt i tot, visita escoles on l'esperen mestres i alumnes lectors que el volen conèixer; és un professor col·laborador de la nostra Universitat en cursos de literatura infantil i juvenil; un comunicador tot terreny de premsa, ràdio i TV; un company d'iniciatives culturals i, en fi, a la base de tot plegat, és un amic d'amistat de llarg recorregut, compartida amb altres amics de la generació que vam arribar a la vida pública a les dècades de 1950 i 1960.

Tota «primera vegada» porta una aura de llum i no és pas per primer cop que la UVic se n'il·lumina. Una institució com la UVic, de procés fundacional pausat, porta ben lluminoses en els seus annals successives primeres vegades. La primera vegada que vam lliurar diplomes dits «oficials» a la promoció de mestres el 1980 i a la dels primers llicenciats en Traducció i Interpretació el 1997; la primera lectura de tesi doctoral el 2006. O avui, 2012: que no percebem l'aura de la primera vegada que investim un Doctor Honoris Causa? Som a la UVic i això s'esdevé enguany, al cap de tres-cents anys que Felip V esborrava (el 1716) *manu militari* la Universitat Literària, i s'esdevé avui, al cap de trenta-cinc anys que amb l'Escola de Mestres retornaven els estudis universitaris a Vic l'any 1977.

Avui, investint el primer Doctor Honoris Causa, la UVic cobreix una nova etapa de la seva història, però alhora conflueix més endins de la fluència universal de la institució universitària, una de les més antigues i exitoses d'Europa, copiada arreu del món. Només l'Església és tan antiga com la Universitat. De fet, varen formar-se juntes a les ciutats episcopals de l'Europa medieval, on varen començar com a escoles catedralícies per a estudiar la salut de l'ànima a Filosofia i Teologia, la salut del cos a Medicina i la salut de la hisenda a Dret. I quan la Universitat moderna, nascuda de la Il·lustració i del Positivisme científic, va florir a l'Europa del Romanticisme i de la Revolució Industrial, es va refundar sobre els seus propis orígens: aprendre, ensenyar i investigar en llibertat, amb un èxit que ha fet que totes les cultures del món la imitessin.

En el nostre context de «primera vegada» és impossible d'oblidar la barbàrie dels destructors de les universitats de Catalunya, quan, juntament amb totes les altres institucions sobiranes, varen ser suplantades per una sola universitat, sotmesa a les lleis de Castella, primer a Cervera i després a Barcelona. Però és igualment impossible de no recordar que

l'hora de la Universitat de Catalunya va tornar a sonar per a les ciutats universitàries de Vic, Girona, Lleida i Tarragona, a la darrera dècada del segle xx, i que el pròxim 21 de maig farà quinze anys (el 1997) que el Parlament de Catalunya va aprovar per unanimitat la Llei de Reconeixement de la Universitat de Vic.

De llavors ençà, la nostra universitat ha fet el seu camí seguint la divisa *Esmerçar la vida al servei del saber i de la pàtria*, un vers del poeta llatí Lucà, proposat pel poeta Segimon Serrallonga, professor i primer director de la Biblioteca; una divisa que la comunitat universitària assumí amb entusiasme. Era la primera vegada que la institució, dotant-se d'aquesta divisa, actuava com a universitat i encetava la sèrie de primeres vegades que l'homologaven amb els milers d'universitats del món. De manera especial, però, l'homologaven amb les 21 universitats dels territoris de llengua catalana i encara més especialment amb les 10 de Catalunya, que si tenen les arrels en les fundades pels reis catalans en els seus estats, primer a Montpeller, després a Perpinyà i, per últim, a Lleida el 1300, avui en el segle XXI tenen el futur en el nou Estat propi a què «per primera vegada» tants catalans aspirem.

2

Entre les primeres vegades memorables de la institució n'hi ha de més personals, que em permeto la llicència d'evocar. Recordo la primera vegada que em vaig adonar que els Estudis Universitaris de Vic s'havien fet grans, quan la noia del taulell de la biblioteca em va demanar que m'acredités amb el carnet de professor. Ja érem tants estudiants i tants professors que ja no em coneixia tothom. Recordo el primer bany d'internacionalització, quan a la Universitat de Bielefeld, Alemanya, lliuràvem el Diploma Europeu de Gestió Internacional en cinc llengües d'Europa: alemany, anglès, francès, neerlandès i català. La vegada que un ciutadà anònim de Vic em va aturar al carrer per dir-me que fèiem un gran bé portant vida universitària a la ciutat de Vic: que ell ja havia pogut llogar un pis a estudiants. La vegada que el bisbe Ramon Masnou em va dir, dient-me que no ho digués, que s'alegrava tant que aconseguíssim

de restablir els Estudis Universitaris a Vic. Recordo el Parlament de Catalunya el dia que aprovà per unanimitat la Llei de reconeixement (21 de maig de 1997), recordo la investidura com a primer rector de la Universitat de Vic restituïda; la primera convocatòria del Consell Interuniversitari de Catalunya i la de la Conferència de Rectors d'Espanya. La primera vegada que la UVic va presidir la Xarxa Lluís Vives d'Universitats i el dia que les universitats dels Països Catalans vàrem investir col·lectivament Doctor Honoris Causa l'historiador, pare jesuïta, Miquel Batllori (la qual cosa significa que la UVic tindrà dos primers doctors Honoris Causa: el pare Batllori, per investidura col·lectiva, i Emili Teixidor, per investidura singular. Serà, però, una coparticipació en el primer lloc que segur que plauria a l'erudit humanista Miquel Batllori i no dubto que plaurà al pedagog humanista Emili Teixidor). Recordo la primera vegada que vaig ser presentat com el rector de la Universitat dels llibres d'Eumo Editorial i del disseny d'Eumogràfic.

Recordo, en fi, les primeres vegades que amb Emili Teixidor vàrem discutir sobre la Universitat. Ell dirigia l'Escola Patmos de Barcelona, que havia fundat d'acord amb el principi de fer «escola per a la Universitat». A mi m'havien confiat la direcció del Col·legi de Sant Miquel de Vic, la secció de Batxillerat del qual s'orientava gairebé exclusivament a preparar els alumnes per anar a la Universitat amb un curs final que es deia preuniversitari. Eren els primers anys 70 del segle passat, jo havia tornat de Tübingen, on la Universitat –que no havia patit cap interrupció d'ençà de l'Edat Mitjana– florïa en una ciutat comparable a la de Vic, perquè l'una i l'altra estaven centrades a l'entorn de dues places, la plaça del Mercat/Ajuntament i la plaça de la Catedral/Universitat. Mercat i Catedral, Ajuntament i Universitat, on encara som.

En aquells temps, a les acaballes de l'inacabable franquisme, a més de trobar-nos a la redacció de la revista de joves, *Oriflama*, criticada justament d'elitista a causa d'adreçar-nos –deien– a lectors universitaris, treballàvem juntament amb els amics comuns, Miquel Martí i Pol, Antoni Pous, Manuel Anglada, en un projecte de *Revista Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, que havien de dirigir tres figures universitàries del màxim nivell: Joan Corominas a Chicago, Eugeni Coseriu a Tübingen i Antoni Badia i Margarit a Barcelona.

Si retrec uns records personals, estimat Emili, no és sinó perquè em pregunto si d'aquells debats no en van sortir llavors d'aquesta Universitat de Vic, que avui, arribada a la plena maduresa, procedeix a invertir en tu el primer Doctor Honoris Causa de la seva història contemporània. En una actuació, val a dir-ho, plena de coherència amb els propis orígens i objectius. En la teva obra d'escriptor i de pedagog sobresurten les dues línies d'excel·lència, pedagogia i literatura, o, si vols, formació de mestres i formació de lectors, que coincideixen amb les línies definidores de la UVic des dels seus inicis en l'Escola de Mestres, que se sumaria amb les de l'Escola d'Infermeria, creada per la Delegació del Col·legi de Metges de Vic, a partir de les quals, en un conjunt harmònic d'Humanitats, Ciències i Tecnologia, es desplegarien les tres facultats actuals: Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes; Facultat d'Empresa i Comunicació; Facultat de Ciències de la Salut i el Benestar i l'Escola Politècnica Superior, a més de l'Editorial Eumo i Eumogràfic.

3

És, doncs, un acte de perfecta coherència institucional invertir Emili Teixidor primer Doctor Honoris Causa de la Universitat de Vic. No tant, però, perquè és el primer ni tampoc per les seves arrels familiars, sinó perquè val com un referent d'aquesta Universitat de Vic i de la institució universitària global, on estudien milions de joves arreu del món. Totes les universitats del món comparteixen les formes històriques que els títols acadèmics han anat prenent en la seva evolució secular. És el cas d'avui, quan la investidura de doctor, escenificant una de les litúrgies acadèmiques més generalitzades, dóna visibilitat a la raó primera i última de ser de la Universitat, que no és pas repartir títols i diplomes, sinó promoure l'estudi i la recerca, l'únic camí que porta a fer més humà el món que habitem els humans en unes societats que no sabem fer prou humanes.

Una peça bàsica d'aquesta litúrgia, la *laudatio*, m'ha estat confiada a mi, oblidant que justament no ostento el títol de doctor, però pensant, segurament, que aquesta carència la supliria el meu entusiasme per la Universitat i, a més, la compensaria amb escriure un altre títol, més va-

luós que l'acadèmic, que és el que em dóna l'amistat de l'Emili, ell que tampoc no va seguir la carrera del doctorat. Altrament em pregunto, en el supòsit d'haver-la seguida, ell o jo o tots dos, si avui seríem aquí: tu, Emili, escoltant estoicament la «meva» *laudatio* i jo intentant de fer tan dignament com pugui la «teva» *laudatio* –la primera que s'haurà pronunciat a la UVic– davant dels doctors que t'han d'acollir al seu *Collegium* i davant de tothom que ens hi acompanya, perquè t'estima i estima la Universitat.

És, doncs, una *laudatio* especial, en la qual, tanmateix, no puc obviar els apunts biogràfics habituals: Emili Teixidor i Viladecàs va néixer el 22 de desembre de l'any 1933, fill segon del matrimoni de Jaume Teixidor i Filomena Viladecàs, casats l'any 1928. (El que no saps, Emili, és que el teu avi de Fussimanya, per portar la núvia, ta mare, a l'església, va llogar la tartana de can Torrents de Folguerolles, i que el tartaner era el meu pare.) Temps revolts, val a dir-ho, els d'aquella dècada del segle xx que va canviar la història del món amb la Segona Guerra Mundial, després de canviar la història de Catalunya amb la guerra (in)civil d'Espanya.

En aquella dècada convulsa de 1930, Roda de Ter era la vila ran del riu industriós que porta incrustat al topònim, a vuit quilòmetres de Vic, al peu de l'antiga via romana de la Catalunya interior, que li dóna profunditat històrica i una marcada visibilitat a Osona, a més d'un *genius loci* que li atorga la identitat inconfusible del doble origen, pagès i industrial. Roda de Ter és una vila antiga, de la Catalunya Vella, formada per la pagesia i per la indústria, el conreu de la terra i la fàbrica, el passat ancestral i la modernitat de la Revolució Industrial del segle del Romanticisme. Una pagesia d'antiga i fonda implantació que encaixà amb una indústria alimentada amb mà d'obra, sobretot femenina, excedent de la ruralia. Mà d'obra immortalitzada en poemes de Miquel Martí i Pol i en narracions d'Emili Teixidor.

La vila de Roda de Ter de l'època representà a la comarca d'Osona la punta de llança del progrés del segle xx, però també de la conflictivitat social i política que va esclatar el 1936 amb una virulència de seqüeles encara avui actives. Justament els pares d'Emili Teixidor s'havien establert a Roda de Ter procedents tots dos de pagès. La mare, «fabricanta», o sigui obrera de fàbrica, venia de Fussimanya, una masia històrica de

Savassona, emboscada a l'entrada de les Guillerries, on el Ter fa la giragonsa de Casserres amb el seu antic monestir, d'on surt «la por» en més d'una narració d'Emili Teixidor. El pare, d'ofici xofer, era de can Soca, la casa de pagès dels escenaris de *Pa negre* als confins dels termes de Folgueroles, Riudeperes i Vic, avui arran de l'Eix Transversal, quan passa per l'ermita de Sant Jordi entre torres d'alta tensió.

Són els «Espais escrits» de l'entorn del convent de Sant Tomàs de Riudeperes, on vàrem sostenir una llarga conversa sobre *Pa negre* en el marc del V Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori. (*Conversa: Emili Teixidor i Ricard Torrents parlen a Sant Tomàs de Riudeperes sobre «Pa negre» i els seus escenaris*) (17.10.2009). Són, els pares de l'Emili, representatius de la nova Revolució Industrial de la Catalunya del segle xx. Però igualment representatius, alhora que víctimes, de la tragèdia nacional catalana de la guerra de 1936-1939, a la qual es va afegir la familiar, quan el pare morí l'any 1948, en la terrible, inacabable postguerra que partí els catalans en vencedors i vençuts.

Aquests breus apunts històrics són prou significatius per situar Emili Teixidor i la seva obra d'escriptor i de pedagog en la confluència, fins i tot en la col·lisió de les fortes dualitats, generades en la guerra i la postguerra. És orientatiu l'emblema de *Pa negre*, citació de l'escriptor i professor universitari W. G. Sebald: «Seria hipòcrita mirar enrere, cap als anys 1940-1945, i dir que va ser una època terrible. Crec que encara ens trobem de ple en aquesta època». També és inequívocament al·lusiva l'última confessió del protagonista de *Pa negre*, l'Andreu, quan, ja adult, recorda el dia que va acceptar la protecció dels guanyadors de la guerra i diu: «vaig entendre, fascinat per la pròpia transformació [...], que començava a convertir-me en un monstre. El monstre que havien planificat que fos [...], capaç de reunir en un sol cos, en una sola vida, dues naturaleses diferents, dues experiències contràries» (*Pa negre*, p. 396).

Emili Teixidor, doncs, a més de l'experiència monstruosa de la guerra, comptà amb l'experiència humanitzadora de la Cultura. L'escola de

Roda de Ter mateix, en primer lloc i, en segon lloc, els amics de Roda de Ter i les primeres experiències literàries en el si d'una penya de nom significatiu, Penya Verdaguer, dirigida per l'escriptor de la fàbrica de can Bracons i Riera, Josep Clarà, serien determinants en les primeres orientacions del futur de l'escriptor, en especial la que ell anomena «la colla del poble», a qui el 1982 dedicava el llibre frontera entre literatura juvenil i d'adults, *Frederic, Frederic, Frederic*, esmentant Miquel Martí i Pol i Dolors Feixas, la seva primera muller, i el tercer escriptor de Roda de Ter, Miquel Obiols i la seva dona Mariona. (Dit sigui en nota: la vila de Roda de Ter ha tingut en el segle XX aquests tres escriptors, nascuts en tres dècades successives: Martí i Pol 1929, Emili Teixidor 1933 i Miquel Obiols 1945.)

«Amb en Miquel Martí i Pol (1929) –diu el nostre doctorand– ens coneixem des que anàvem plegats a estudi. Anàvem a la mateixa escola, en una escola d'aquelles de poble amb un mestre extraordinari que explicava Història Sagrada d'una manera molt brillant i molt vivaç, i jo crec que alguna cosa d'aquesta poesia se li ha encomanat [a MMP] i se'ns ha encomanat.»

Per la seva banda, Martí i Pol escriuria: «Havia acabat la guerra i començava la postguerra, llarga, dura, tensa, despietada. Van ser anys difícils per a quasi tothom; especialment, en certa manera, per a la gent de la meva generació, que ens vam fer grans en un ambient crispat, ple d'enveges, d'odis, de venjances. No recordo si vaig tornar de seguida a l'escola dels capellans, de mossèn Francesc [Espinalt]. Suposo que sí. Va ser aleshores quan vaig conèixer l'Emili Teixidor.[...] Durant un temps vam seure a la mateixa taula, al mateix pupitre». (MMP *Defensa siciliana*, p.16-17).

L'un i l'altre escriptors pagarien el preu de la postguerra franquista començant d'escriure en castellà. (En nota recordo que, quan ens vam conèixer, Martí i Pol ens el va presentar com un noi que «ha publicat una novel·la». «En castellà», va afegir-hi. En efecte, el títol era *Patucho*, publicada per l'Editorial Escelicer, i premiada per un jurat presidit per José M. Pemán, el poeta oficial del règim.)

L'escola de Roda de Ter seria decisiva per a Emili Teixidor. El mestre que els encomanà la poesia de la Bíblia era mossèn Francesc Espinalt

(1900 - 1990), que l'orientaria en els estudis. Primer el va posar en un grup de quatre alumnes distingits que estudiaven per lliure el Batxillerat i anaven a l'institut de Manresa a examinar-se. Després, quan, per pressions polítiques, el bisbe de Vic l'apartà de Roda de Ter i el destinà a la parròquia de Santa Margarida de Montbui, mossèn Espinalt se l'emportà amb ell, perquè, en trobar-se que a l'escola dita «nacional» no hi havia mestre, mossèn Espinalt se'n féu càrrec, però delegant la feina en el seu ajudant, l'Emili, que tenia a penes quinze anys. Fou així com Emili Teixidor faria la seva experiència iniciàtica de mestre, sense tenir-ne el títol i amb alumnes poc més joves que ell. Més tard, acabats els estudis de Magisteri, l'Emili tornaria a la seva vila natal a fer de mestre i seria justament a l'escola on havia anat a estudi que ampliaria l'experiència iniciàtica de tota Pedagogia, que és la de mestre d'escola de primeres lletres.

Valguin aquestes coordenades per a emmarcar un Emili Teixidor a 19 anys, el 1952, en un retrat que devem a la musa jocosa del seu amic Martí i Pol, distingit aquell any amb el Premi Óssa Menor de poesia, a partir del qual ell i els amics del grup entraren en cercles literaris de Barcelona, com el de Joan Triadú, que impulsava el certamen de poesia de Cantonigròs. Parodiant els *Goigs a sant Taló*, aquells que fan *Puix del món, vall de tristor, / vós ne feu vall de tabola, / son, catxassa, vi i garjola, / no deixeu a sant Taló*, i que Jacint Verdaguer i Santaló, estudiant a can Tona, la pagesia veïna de can Soca, s'havia autodedicat per a defensar-se de les burles d'un professor del Seminari de Vic, hi apareix un Emili Teixidor de traç gruixut i esquemàtic, però d'una gran efectivitat:

GOIGS INÈDITS EN LLAOR DE L'EMILI TEIXIDOR

(Miquel Martí i Pol, 1952)

Puix de la nau de l'escola
sou l'insigne co-patró,
no ens negueu mai la tabola,
sant Emili Teixidor.

De menut ja la fal·lera
diu que us feia estar malalt
i us dèieu per no anar enrere:
Qui res no té, res no val.
(Que heu sortit per carambola
sols ho sabeu Vós i jo.)
No ens negueu mai la tabola,
sant Emili Teixidor.

Ingresseu als escolapis
emportat del vostre anhel
i teniu el goig seràfic
de veure'l créixer fidel.
(I parlant de les carbasses,
de la mandra i el bastó...)
No ens negueu mai la catxassa,
sant Emili Teixidor.

A Montbui feu cap un dia,
pit enfora, cor ardent,
i en menys temps del que es creuria
us guanyeu tota la gent.
(Tant si fou per simpatia
com per barra de debò.)
No ens negueu mai l'alegria,
sant Emili Teixidor.

De molt temps Roda us venera
amb ungida pietat
i de vós, pels fills, espera
amb encesa voluntat.
(Si algun ximple us don fretura,
si us fa mal el païdor.)
No ens negueu mai la frescura,
sant Emili Teixidor.

Puix teniu veu de baríton
i nas de boxejador,
sant Emili, sant Emili,
no ens negueu la protecció.

A l'Emili li agrada de remarcar que, en posar-se a treballar d'ajudant de mestre a Montbui, tenia 14 anys, la mateixa edat que tenien els nois i les noies, quan es posaven a treballar a la fàbrica, com Martí i Pol, com la seva heroïna *Elionor*, que tenia catorze anys i tres hores, duia trenes i saludava dient «bones tardes» i responia «Sí, senyor» i «No, senyor». Com tenia 14 anys la mare de l'Emili, Filomena Viladecàs, en entrar a la fàbrica, i com encara no en tenien 14 les noies de Folgueroles bestialment degollades una nit de 1858 en tornar a casa, un fet que Teixidor narra magistralment al conte «Ara ja no canten» del llibre *Sic transit Gloria Swanson*, de 1979, llibre «on comença el cicle narratiu teixidorí de Roda de Ter, poblat de personatges que es mouen en els escenaris i ambients del *Retrat d'un assassí d'ocells* i de *Pa negre* i que no són sinó els propis d'aquesta banda de la Plana de Vic entre Roda de Ter, Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes» (Torrents, *A les envistes del Ter*, p. 149 i s.)

A diferència de Miquel Martí i Pol, però, que no deixaria mai Roda de Ter, per a Emili Teixidor l'aprenentatge d'escola i vida a la seva vila natal quedaria com un punt d'arrencada, sense retorn professional ni vital, encara que amb retorns simbòlics constants en cerca del mite dels orígens. El món de Roda de Ter, la col·lisió de forces contràries que hi havia viscut, esdevindria el lloc mític de referència, on retornarien una vegada i una altra els personatges de la seva mitologia narrativa.

A la primera juvenesa, doncs, Emili Teixidor tancava l'etapa rodenca i obria la dels estudis universitaris a Barcelona, que serien d'una extensió enciclopèdica excepcional. Després d'estudiar Magisteri, es va llicenciar en Dret i en Filosofia i Lletres i va diplomarse, encara, en Periodisme, abans que el Periodisme fos carrera universitària. Eren temps en què, com ell mateix confessa, valia més estudiar «per lliure» que anar a classe. En el seu currículum a vegades hi consta «advocat». És un títol professional que podria ajuntar-se al de mestre, professor, periodista, traductor, guionista, radiofonista, novel·lista...

El fet és que quatre títols acadèmics avalen la formació intel·lectual d'Emili Teixidor, posada al servei d'un entusiàstic activisme en l'àmbit de les Humanitats. Podria semblar una simplificació, parlar d'Emili Teixidor humanista, o una vaguetat. Al contrari, si partim de la definició del DIEC, segons la qual Humanitats vol dir «el conjunt d'estudis rela-

cionats amb les lletres i amb les activitats que fan referència als valors humans», convindrem que situar Emili Teixidor al centre de les Humanitats no és simplificar, sinó fer-lo valer en tota la seva complexitat pluridisciplinària i alhora no és divagar, sinó definir-lo en la seva concreció més productiva: l'estudi i els llibres.

Les Humanitats que varen fer d'Emili Teixidor un humanista, les va trobar no sols a les aules universitàries sinó també al Col·legi Major Universitari «Fra Ginebre Serra», on residia gràcies a una beca. (Dues dades que no em resisteixo a anotar: 1) la beca de la residència d'estudiants va obtenir-la gràcies a un membre de Falange de Roda de Ter, més tard establert a Andorra a causa d'haver participat en els intents liberalitzadors del grup del poeta i polític castellà Dionisio Ridruejo. 2) Aquesta residència, on vivien estudiants d'aquí i de l'Amèrica Llatina, portava el nom oficial de «Fray Junípero Serra» i havia estat inaugurada l'any 1952 pel bisbe de Barcelona, Gregorio Modrego, amb l'assistència del ministre reformista de Franco, Joaquin Ruiz-Giménez, el qual inaugurarà el curs a la Universitat de Barcelona, on, segons el diari de Madrid *ABC* del 7 d'octubre «El ministro resaltó cómo la Universidad es, junto a la Iglesia y el Ejército, una institución fundamental en la vida de la nación y señaló la necesidad de diálogo e interconexión entre estas tres instituciones».)

Emili Teixidor recorda que a la residència hi trobà companys com Antoni Comas i Pujol (1931 - 1981), que seria titular de la primera càtedra de Llengua i Literatura Catalanes tolerada a la Universitat franquista, o com Joan Solà i Cortassa (1940 - 2010), el lingüista que, abans de morir l'any passat, llegà el mot d'ordre «Plantem cara» davant de les agressions a la llengua catalana. Per a l'Emili Teixidor, però, l'encontre decisiu a la residència d'estudiants seria amb el consiliari, mossèn Joan Alemany i Esteve (1920 - 2008), home d'Església i de País, amb qui l'any 1959 fundava l'Escola Patmos per a nois, unida després amb l'Escola Betània per a noies, fundada anteriorment per Rosa Maria Omedes, de la qual Alemany també era consiliari. Diuen els papers institucionals que «Els paràmetres educatius de Patmos coincideixen amb els de Betània, amb una projecció que aspira a ser cristiana, activa, oberta i catalana», i hi afegeixen que en els anys seixanta, traslladades les escoles a Pedral-

bes, es formaria «l'Agrupació Escolar Betània-Patmos, una de les primeres mostres del catalanisme burgès i progressista de la postguerra».

5

L'Escola Patmos, que Emili Teixidor dirigí al llarg de més de dues dècades, esdevindria i ha esdevingut l'obra de la seva vida. De la vida de mestre i de pedagog, però no solament això. Patmos seria la matriu d'on naixeria des de dins mateix de la praxi pedagògica quotidiana l'altra obra seva, la literària. La vocació d'escriptor de l'autor de *Dídac*, *Berta o la màquina de lligar boira*, de *Locell de foc*, *Les rates malaltes*, té a l'Escola Patmos l'origen i l'energia expansiva. Allà va connectar el món de la pròpia infantesa amb el món infantil i juvenil dels seus alumnes i amb el món narratiu dels grans autors de literatura juvenil; allà va descobrir que el secret de l'escola era ensenyar de llegir i de fer lectors; al mateix temps va descobrir el buit de literatura infantil i juvenil que patia la societat catalana; allà va descobrir la força potencial de la lectura; allà va seguir els estímuls a escriure per a lectors joves renovant les estratègies de l'ofici apassionant de fer de mestre, de fer lectors. Emili Teixidor és un mestre de fer lectors i un mestre de fer mestres de fer lectors.

Tal com escriu la doctora Maica Bernal en el seu elogi d'Emili Teixidor en el marc de la Universitat d'Estiu de l'any 2004:

Els petits herois de Teixidor se'n van a fer companyia als seus companys immortals, com l'*Aloma* de Rodoreda o com l'*Elionor* de M. Martí i Pol. És hora de considerar Emili Teixidor un dels escriptors emblemàtics de novel·la de formació del nostre país, de *bildungsroman*. Al costat de Malhke, d'*El gat i la rata* de Günter Grass, de Hans Giebenrath, de *Sota la roda* de Hermann Hesse. O és que en Tori i en Roger del *Retrat d'un assassí d'ocells* –un llibre que Teixidor va venir a presentar a l'Escola de Mestres de Vic el curs 1990-1991 als alumnes de Filologia–, ànimes sensibles, no viuen sota l'amenaça dels ocells de mal averany, de la mateixa manera que Malkhe oferia la jugular a les urpes del gat negre? No malden els personatges de Teixidor per desaparèixer d'aquella gran mentida que els protagonistes només poden captar per les vies sensorials en les converses o en les fotografies dels grans, com passa a *Retrat d'un assassí d'ocells*? No

costa gens d'arreglerar el nostre autor al costat d'escriptors atrets pel tema de l'adolescència traumàtica o per les novel·les d'aprenentatge de la vida, que és com es defineixen les novel·les de formació. (*Encomi d'Emili Teixidor i Viladecàs*, p. 7).

Encara avui Emili Teixidor està vinculat a Patmos a través del seu Patronat i d'un grup de treball d'antics alumnes. Encara avui el seu antic alumne Frederic Amat li ofereix la caplletra de la seva investidura. L'any 2006, en el cinquantè aniversari de la seva creació, l'escola Betània-Patmos publicà una obra commemorativa, de títol suggeridor, *El simbolisme d'uns noms*, on «es presenten dos textos significatius de dos poetes destacats de la literatura universal que expliquen el per què del nom de la nostra institució. Es tracta dels poemes *Llätzer el ressuscitat* de Carles Riba i *Patmos* de Friedrich Hölderlin, que es publiquen precedits d'un pròleg d'Emili Teixidor», on llegim:

A Betània [les germanes de Llätzer] Marta i Maria representen les dues vocacions, l'acció i la contemplació, que ben combinades formen un bon ideal d'educació. A Patmos, [on l'evangelista Joan, el deixeble preferit de Jesús, es retirà], l'exigència d'aïllament dedicat a l'estudi profund i a la visió de futur igualment s'adeia amb el motiu de ser «una escola per a la universitat» [...que unís] l'exigència acadèmica amb el respecte total a l'alumnat. [...] La casa dels amics, Betània, i l'illa de l'estudi, Patmos, totes dues testimoni callat d'unes certeses». (*El simbolisme d'uns noms*, p. 14).

En deixar l'Escola Patmos, l'any 1977, Emili Teixidor emprengué una nova experiència igualment decisiva per a la seva carrera: l'edició de llibres. Durant gairebé dos anys treballà a París a la prestigiosa casa editorial de Robert Lafont, amb ell i la seva filla Isabel Lafont. De tornada a Barcelona, continuà l'activitat d'editor a la històrica empresa Editorial Salvat i començà l'etapa de dedicació plena al periodisme i a la narrativa, sense abandonar el camp de l'educació, on, amb Josep M. Flotats, director del Teatre Nacional, emprendria un projecte educatiu de Teatre Infantil i Juvenil, que dissortadament no tingué continuïtat, però compta encara avui entre els intents de potenciar el teatre com a eina de formació d'infants i adolescents.

Fent d'editor, Emili Teixidor enriqueix la seva carrera multidireccional dins l'univers educatiu i literari en anys decisius per a la història del llibre. No sols entrà en el món de la gran empresa d'edició de llibre i premsa, sinó en el dels nous gèneres, com el còmic. A través de les pàgines d'*Oriflama*, dirigida per periodistes destacats com Josep Maria Huertas Claveria i Agustí Pons, va introduir en la cultura catalana la fotonovel·la i el còmic de la ploma del gran dibuixant historietista Enric Sió.

De fet, Teixidor seguiria i no ha deixat de seguir de prop els canvis de la cultura i de la indústria del llibre en els últims decennis del segle xx i els primers del XXI, que marquen, d'una banda, la invasió de l'audiovisual a l'escola, en competència amb la lectura de llibres i, de l'altra, constitueixen l'etapa de l'era Gutenberg que porta a *L'edició sense editors*, anunciada per André Schiffrin (*L'édiction sans éditeurs*, 2006), i a la civilització del llibre digital que ens envaeix.

6

«Una escola per a la universitat». «La casa dels amics». «L'illa de l'estudi». Aquestes divises de l'Escola Betània-Patmos, que defineixen l'ideari pedagògic d'Emili Teixidor, contenen també l'abast literari transcendent de la seva ambició d'escriptor, que prengué embranzida definitiva a la dècada de 1980. Simplificant, podem establir tres fases en l'eclosió de l'escriptor Emili Teixidor, activades pels dos pols, la pedagogia i la literatura. 1) la fase de mestre; 2) la d'escriptor de literatura juvenil; 3) la d'escriptor total. Parlem de fases, però no necessàriament successives sinó coincidents en bona part i sovint indistingibles.

La primera, continuant la simplificació, és la de qui ensenya a llegir: la missió bàsica del mestre, ensenyar de lletra, ensenyar de llegir, que vol dir, ensenyar de llegir de tal manera que el neolector esdevingui un «lector corrent» per tota la vida. A la segona fase el professor descobreix que els alumnes a qui ensenya de llegir no tenen bons llibres i es posa a escriure'n ell. En aquesta fase Emili Teixidor, amb altres escriptors pioners, com un Josep Vallverdú o un Joaquim Carbó, s'adonen que el

franquisme i el nacionalcatolicisme fan llegir als joves de les noves generacions llibres que els aparten de la lectura, perquè representen valors caducats i els neguen, d'altra banda, el valor fundacional de la llengua pròpia. La persecució franquista del català deixava tota una generació sense literatura infantil i juvenil. Calia reprendre la brillant tradició que anava d'un Josep Maria Folch i Torres a un Carles Riba, i escriure llibres que arribessin als nous lectors. Vingué la tercera fase. En constatar que calien llibres nous per als lectors nous, escriptors com Emili Teixidor van respondre: els escriurem nosaltres. Escriurem els llibres que demanen els lectors dels nous temps.

L'obra infantil i juvenil d'Emili Teixidor, traduïda al castellà i a altres llengües, és d'una extensió, impossible d'enumerar aquí, i d'una varietat i d'una qualitat impossibles de resumir sense caure en la banalització. Em limitaré a recordar uns títols: *El soldat plantat* (1967), *Les rates malalties* (1968), *El nom de cada cosa* (1968), *Dídac*, *Berta i la màquina de lligar boira* (1969), *Locell de foc* (1972), *Sempre em dic Pere* (1980), *El príncep Ali* (1982), *Frederic, Frederic, Frederic* (1982), *Cor de roure* (premi Crítica Serra d'Or 1995) i la sèrie d'episodis de *L'amiga més amiga de la formiga Piga* (1996). Saben que *L'Ocell de foc* ha tingut fins avui els seus 950.000 primers lectors en català?

Hi ha escriptors de literatura infantil i juvenil que escriuen pensant en els seus lectors, aproximant-s'hi, però quedant-ne a fora. Pocs autors com Emili Teixidor escriuen no sols des de la proximitat de l'escola, sinó des de dins mateix, des de l'interior de l'escola, que vol dir dels mestres, dels pares i, al capdavant, dels nois i de les noies en qui pensa com a protagonistes de les pròpies vides. Perquè una cosa és el gènere literari anomenat literatura infantil/juvenil i una altra la creativitat literària dels nois i noies que creixen llegint i anant a escola.

Tenim més crítics i experts en el mercat escolar del llibre infantil i juvenil que experts en pedagogia de la lectura a l'escola i fora de l'escola. Per això no percebem la línia que separa la lectura de transmissió de la lectura de creació. La primera és una lectura vehicular, mecànica, passiva, receptiva, dita didàctica. La segona és imaginativa, implicative, transgressiva. És la lectura lliure, creativa. Fins i tot pocs autors per a lectors joves escriuen sense alliberar-se del prejudici que, per tal d'arri-

bar a la minoria d'edat dels seus lectors els fa lectors minoritzats, sense adonar-se que cauen en la trampa de minoritzar-se ells mateixos com a escriptors.

Emili Teixidor és dels qui no fan cap amalgama de pedagogia i literatura. Sap que ni l'una ni l'altra, si són autèntiques, no són pura transmissió ni intercanviables, sinó que o són l'una i l'altra creatives i autònomes o esdevenen insignificants, rutina social de portar els fills a l'escola i de repetir que és bo que llegeixin bons llibres; amb moderació, això sí. Sap que els lectors són afortunadament imprevisibles, tant o més creatius que els autors que llegeixen. Quantes vegades no havíem intercanviat l'experiència frustrant d'ell a l'Escola Patmos i jo al Col·legi de Sant Miquel de Vic d'escoltar pares que es queixaven que el seu fill llegia massa els cap de setmana per culpa de l'escola i que més valia que promoguessim l'esport!

Els llibres d'Emili Teixidor solen anar acompanyats d'unes orientacions com aquestes del llibre *Amics de mort*: «Lectura recomanada per a alumnes de 2n d'ESO. Novel·la d'intriga. Temes que tracta: L'ambició econòmica. Les màfies. L'especulació immobiliària. La relació amb els pares. L'amistat. La lectura és plena d'interès, acció plena d'interès, hi apareixen grups de joves que poden parlar un llenguatge molt proper als nois i les noies d'aquestes edats». I tanmateix el pedagog de la lectura que és Emili Teixidor, comença el seu llibre *La lectura i la vida. Com incitar els nens i els adolescents a la lectura: una guia per a pares i mestres* bo i recordant que el desig de llegir és contagiós com qualsevol altra convicció profunda i que, per tant, aquesta és la primera estratègia: «Primer llegeix tu i els altres imitaran el plaer que expandeixis. Predica amb l'exemple» (p. 15). I tanca el llibre amb aquest apotegma: «Sigui com sigui, el que cal no oblidar és que ni la família sola, ni l'escola sola, eduquen. Educa la societat, que inclou la família i l'escola. Com diu un proverbi africà: "A un nen l'educa la tribu"» (p. 183).

La doble perspectiva de qui és a una banda i a l'altra de la literatura infantil/juvenil, a la banda de la pedagogia alhora que a la de la creació literària, dóna a Emili Teixidor una perspectiva privilegiada. Per això té una obra tan extensa des de les dues perspectives. La de creador comprèn gairebé un centenar de títols. La de pedagog de la lectura consta

del llibre acabat d'esmentar i de centenars, potser milers d'articles de premsa i de guions radiofònics o televisius dedicats al comentari crític, informatiu, sovint orientatiu de llibres, amb una divisa lluminosa: «Llegir és la complicitat en la creació» (p. 30).

7

Si el Teixidor pedagog sap que «llegir és la complicitat en la creació» de l'escriptor, el Teixidor escriptor sap que «escriure és la complicitat en la lectura creativa». Ho sap l'escriptor total que és avui, d'ençà que va assumir la pròpia identitat d'escriptor pedagog o de pedagog escriptor, tant se val. Escriptor sense distinció de gèneres literaris, de la novel·la llarga a la columna periodística passant pel conte, el reportatge, l'entrevista, la ressenya, l'assaig. Pedagog amb tot l'abast humanístic del mestre que sap el que ens va ensenyar Carles Riba: «Mestre és aquell que ens allibera tornant-nos a la realitat de nosaltres mateixos».

Ningú millor que un altre escriptor i amic i col·laborador seu, Ignasi Riera, podia descriure l'entrada tardana d'Emili Teixidor a la literatura d'adults:

Un dia Emili Teixidor, escriptor de Roda de Ter, i pedagog, i home de cine, i de TV, em comentava: «No enllesteixo un llibre sobre en tal, perquè sé que ell hi patiria. I la vanitat d'un èxit no compensa que una persona bona s'ho passi malament.» Anècdota que ens ajudarà a establir el perfil d'un escriptoràs com una casa de pagès, capaç de tancar, anys i panys, al calaix un original –*Sic transit Gloria Swanson*– que obtenia, als pocs mesos de ser finalment publicat, el premi de la Crítica Serra d'Or 1979 a la millor obra narrativa de l'any, atorgat per un jurat compost per Josep M. Castellet, Joaquim Molas, Pere Gimferrer, Joan Triadú i Josep Faulí. De cop, Emili Teixidor, conegut fins aleshores com a escriptor per a gent jove, començava a ser citat com un dels grans de la narrativa catalana. (Pròleg a *Frederic, Frederic, Frederic*)

És un fet que la carrera literària forta d'Emili Teixidor –forta, literàriament parlant– començava amb aquest recull de contes de títol provo-

ador. L'epitafi funerari llatí *Sic transit gloria mundi* hi és transformat en un homenatge evocatiu de Glòria Swanson, l'estrella del cinema mut en trànsit al cinema sonor. Com una metàfora del trànsit de l'autor passant de la literatura infantil –infància, sinònim d'«incapacitat d'enraonar»,– a la literatura d'adults, capaços de parlar a l'àgora.

És igualment un fet que si el 1979 «començava», en endavant ja no pararia de «ser citat com un dels grans de la narrativa catalana». L'èxit de lectors i de crítica de *Sic transit Gloria Swanson* tindria continuïtat en les novel·les *Retrat d'un assassí d'ocells* (1988), *El llibre de les mosques* (2000), premi Sant Jordi de novel·la, i *Pa negre* (2003), la més aclamada de totes, guanyadora, entre altres premis, del Nacional de Literatura i llançada a la fama per la versió cinematogràfica d'Agustí Villaronga. Vénen encara *Laura Sants* (2006) i *Els convidats* (2010), situades igualment en escenaris i entramats socials vigatans, com apunta el títol al·lusiú de *Laura a la ciutat dels Sants*, de Miquel Llor. Segons Emili Teixidor mateix,

Les novel·les *Pa negre* i *Els convidats* formen part d'un mateix cicle. *Pa negre* es més evocativa i l'altra més descriptiva. Hi he volgut explorar aspectes que encara no havia abordat. Quan em deixo portar per la inspiració, em surten aquestes evocacions. Crec que és important deixar testimoni de les històries petites que condueixen a la Història grossa. Són episodis del que Pere Gimferrer va definir encertadament com el «feixisme quotidià».

Simultàniament, però, és en el periodisme que Emili Teixidor ha desplegat la seva capacitat de comunicador en els nous mitjans de masses, on ha fet aportacions innovadores en el periodisme català de premsa, però també de ràdio i de TV. L'any 1983, quan el Parlament de Catalunya creà la TV Catalana, Emili Teixidor fou un dels primers a prendre's seriosament el seu objectiu principal: potenciar una televisió amena i de qualitat que contribuís a la normalització del català. Em permeto de recordar el programa «Mil Paraules» de 1990-1994, per al qual, amb Miquel Tuneu, editor d'Eumo en aquells anys i avui de la UVic, vàrem escriure desenes, centenars de ressenyes, seguint la idea de l'Emili que «Mil paraules» fos un aparador de llibreria que entrant a les cases per la pantalla, mostrés títols i autors, convidés a parar-hi atenció i, si s'esqueia,

a entrar-hi i comprar un llibre i llegir-lo («*Mil Paraules*» o un *aparador de llibres a la pantalla*. Què és «*Mil Paraules*». Programa emès el 14.II.1991).

8

S'acaba l'espai i em pregunto si he sabut glossar prou bé els mèrits del doctorand per a qui demano la investidura de Doctor Honoris Causa per la UVic. M'adono que encara hauria de parlar de l'Emili Teixidor traductor, home de cine, assagista. Encara hauria de referir-me a les seves col·laboracions de *Contraportada* a Catalunya Ràdio de 1994 a 1996 fins a les més recents amb Josep Cuní o amb Antoni Bassas. Tampoc no he esmentat els premis que ha obtingut al llarg de la seva carrera, entre els quals destaquen la Creu de Sant Jordi el 1992, per la seva obra i la seva activitat en pro de la lectura, i el que convoca anualment l'Ajuntament de Roda de Ter amb el nom «Premi a projectes pedagògics Emili Teixidor».

Tampoc no m'he referit als estudis de crítica literària que s'ocupen de les seves obres, com els del *Diccionari de la Literatura Catalana*, signats per Joan Josep Isern, o a articles com els de Joan Triadú a *l'Avui*, Julià Guillamon a *La Vanguardia*, de Ponç Puigdevall a *El País*, d'Oriol Izquierdo, «Un torrent verbal. Elogi de *Pa negre*», escrit com a membre del jurat que li concedí la distinció de la Lletra d'or. Als quals s'afegiran els més acadèmics que li dedicaran els estudiosos de la literatura catalana actual en la Jornada del pròxim 5 de maig, convocada pel Departament de Filologia i la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVic.

Me n'excuso remetent-me als seus lectors, vostès els primers, i als centenars de milers, milions de lectors de totes les edats que amb reconeixement i admiració han llegit o llegeixen Emili Teixidor. I repeteixo com a conclusió el que avançava a l'exordi: la varietat calidoscòpica i complexa de l'obra d'Emili Teixidor és a la superfície; al fons es troba, condensat, el projecte humanista que la travessa de cap a cap. No hi ha dos Teixidors, el pedagog i l'escriptor; la seva obra no es parteix en dues, escola i literatura; la seva literatura no es fragmenta en gèneres literaris ni la seva pedagogia no es divideix en educació de nois i noies,

adolescents i adults, rics i pobres, urbanites i comarcals. La literatura i la pedagogia d'Emili Teixidor troben la unitat en les Humanitats, que no són sinó els valors humans, aquells valors que, en versos de Carles Riba,

si enlloc [són vençuts] i la seva llum és coberta
per la tempesta o la nit, tota la terra en sofreix. (*Elegies de Bierville*)

Valors que feien escriure a Paul Lengrand (1910 - 2003), pioner i líder des de la UNESCO de la Formació Permanent i Educació a totes les edats:

Ho vulgui o no ho vulgui, en sigui conscient o no en sigui, tot individu és portador del conjunt de l'ordre humà i quan, per la seva condició, es troba disminuït, menyspreat o humiliat, és tot l'ordre humà que, a través d'ell, se'n ressent, protesta i reclama tornar a la seva dignitat. (Paul Lengrand)

Emili Teixidor, líder de la pedagogia de la lectura, ha trobat per al seu llibre-manifest el títol més escaient. La disjuntiva d'un enunciat com «La lectura o la vida» hi és desplaçada per la contundent suma vital que fa *La lectura i la vida*, on les nostres lectures i les nostres vides, d'infants i d'adults, troben la unitat dels únics valors dignes d'orientar-nos. No és cap als llibres que apunta l'afany de dignitat humana que empeny els humans sinó cap a la vida humana que apunten els llibres, els millors llibres.

Sense la literatura, sense la memòria de la literatura, no podem hereitar res, només podem néixer. Gràcies a la literatura podem acceptar el do que fan els morts als que vénen després d'ells. I entre aquests dons hi ha, de manera especial, la memòria. La memòria que pren forma gràcies a la paraula. (*Memòria i escriptura*).

És, doncs, per la paraula dita, escrita, llegida, per «la paraula viva» de ressò maragallà, que ha pres forma la implicació d'Emili Teixidor en els valors humans i és per aquesta paraula que, en representació del seu lectorat incomptable, de la multitud de lectors i lectors de totes les edats i condicions que ha tingut, té i tindrà, i que simbòlicament

representem en aquesta aula magna, celebrem que l'escriptor i pedagog Emili Teixidor i Viladecàs, el nostre veí de Roda de Ter, el meu amic, rebí la investidura de Doctor Honoris Causa i el seu nom inauguri el catàleg de doctors que d'avui en endavant, honrant-los, honraran la nostra Universitat.

Deixa'm, Emili, deixeu-me, doctores i doctors, amigues i amics, ser el primer de felicitar el nou doctor.

Sarrià, gener de 2012

BIBLIOGRAFIA CITADA

- Bernal, Maica. *Encomi d'Emili Teixidor i Viladecàs*. Vic: Universitat de Vic, 2004. [Edició digital].
- Lengrand, Paul. *L'homme du devenir. Vers une éducation permanente*. París: Éditions Entente, 1975.
- Maragall, Joan. «Notes autobiogràfiques». Dins: Joan Maragall. *Com si entrés en una pàtria*. Edició a cura de Glòria Casals. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007. [Reproduïdes a *Joan Maragall*. Volum commemoratiu: *Any Joan Maragall 2010-2011*, p. 43]
- Martí i Pol, Miquel. *Obra Poètica /I 1948-1971*. Edició a cura de Pere Farrés. 2a ed. Barcelona: Edicions 62, 1992. (Clàssics Catalans del segle XX)
- *Amb els ulls oberts*. Antologia poètica i pròleg a cura de Ricard Torrents. Barcelona: Proa, 1999. (Els llibres de l'Óssa Menor; 194)
- Riba, Carles. «Elegia IX. Per a Pompeu Fabra». Dins: *Antologia Poètica*. Edició a cura d'Enric Sullà. Barcelona: Edicions 62: "La Caixa", 1982. (Les Millors Obres de la Literatura Catalana; 81)
- Schiffirin, André. *L'édition sans éditeurs*. París: La fabrique-Éditions, 1999. [La edicion sin editores. Traducció de Eduardo Gonzalo. Barcelona: Destino, 2000]
- Teixidor, Emili. *Frederic, Frederic, Frederic*. Pròleg d'Ignasi Riera. Barcelona: Lumen, 1982. (Col·lecció Sis Joans; 9)
- *Pa negre*. Barcelona: Columna, 2003.

- «El perquè dels noms». Pròleg a *Betània-Patmos. El simbolisme d'uns noms*. Barcelona: Fundació Privada Betània-Patmos, 2006.
- «Memòria i escriptura». Dins: *Miscel·lània Ricard Torrents. Scientiae patriaeque impendere vitam*. Vic: Eumo Editorial: Universitat de Vic: Eumogràfic, 2007, p. 571. (Documents; 40). Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Vic.
- *La lectura i la vida. Com incitar els nens i els adolescents a la lectura: una guia per a pares i mestres*. Barcelona: Columna, 2007.
- Torrents, Ricard. «Cultura de la Memòria». *El 9 Nou*, 2 de juliol 2004.
- «Memòria i anamnesi a *Pa negre*». *El 9 Nou*.
- *A les envistes del Tèr*. Vic: Eumo Editorial: Consell Comarcal d'Osona, 2008. (L'Entorn; 51)
- *Espais Escrits. Conversa: Emili Teixidor i Ricard Torrents parlen a Sant Tomàs de Riudeperes sobre «Pa negre» i els seus escenaris*. (17.10.2009). En el marc del V Seminari sobre Patrimoni Literari i territori (2009). Produït per Espais Escrits [en línia]
<<http://www.youtube.com/user/espaisescrits/videos>>
- «*Mil Paraules*» o un aparador de llibres a la pantalla. *Què és «Mil Paraules»*. (Programa emès el 14.11.1991).

DISCURS D'EMILI TEIXIDOR
D'ACCEPTACIÓ DEL TÍTOL DE DOCTOR HONORIS CAUSA
PER LA UNIVERSITAT DE VIC

Aula Magna de la Universitat de Vic
23 de febrer de 2012

Magnífiques autoritats acadèmiques i civils, professors, amics tots:

En primer lloc moltes gràcies per l'honor que m'heu concedit, degut a la vostra generositat més que no pas als meus mèrits. Aquest és un títol que portaré amb la màxima dignitat possible, i que té una profunda significació per a mi, fill de la Plana, de la Comarca, que va passar una colla d'anys de mestre a Roda de Ter.

En els meus temps d'estudiant de batxillerat regia encara aquell pla que començava als deu anys amb un examen d'ingrés i acabava amb l'examen d'Estat a la Universitat després de set anys d'estudis. En aquell temps la capital acadèmica era Manresa, l'Institut de Manresa, on havíem de traslladar-nos cada juny per sotmetre'ns a l'avaluació dels seus catedràtics. Vic tenia el Seminari com a recinte del saber, i era la capital espiritual, però els del Seminari eren uns coneixements de teologia i filosofia escolàstica primordialment, destinats a formar futurs preveres i, per tant, un centre tancat en ell mateix, amb poca influència, pel que fa als estudis que s'hi impartien, en el món de fora. Influència moral, molta, però científica, escassa, i la primera encara sostinguda totalment pel poder dictatorial dels vencedors de la guerra civil.

Això em porta a l'abisme de la infantesa, o sigui la profunditat d'un fons d'experiències, «la secreta ressonància –ens diu un filòsof– d'una veu o de les paraules i frases que esperen en nosaltres, però sense poder, o sigui, vulnerables», és la fragilitat de la infantesa i primera joventut.

L'actual Universitat de Vic significa un canvi radical perquè neix, segons perceben els ciutadans, amb una vocació d'obertura, d'influència

en la societat, un canvi que suposarà una defensa de les Humanitats, de les matèries que estudien l'home. Aquest tret és el que percep la societat i reclama d'alguna manera a la universitat, perquè l'altra branca de matèries, les que anomenem científiques, ja es defensen soles, sobretot en aquest tercer mil·lenni en què la tecnologia amenaça amb amagar, i fins i tot destruir, les Humanitats de les Lletres, la Filosofia i la resta. Per això hem d'expressar un compromís amb la Universitat i amb les Humanitats del futur.

* * *

Sobre la pervivència de les Humanitats, en concret sobre la literatura i la lectura, en aquest tercer mil·lenni, el professor Harold Bloom, autor de dos llibres sobre el tema, *El cànon occidental* i *Com llegir i per què*, deia que «l'estudi i la lectura de textos sobre les Humanitats perviurà en el segle XXI perquè necessitem estar en contacte amb el nostre jo més íntim, per arribar al fons de l'essència del que és humà, per curar-nos de la inèrcia fosca, de la malaltia que ens lliga a la mort, perquè la nostra desesperació demana consol i la mediació d'una narració profunda».

«La lectura ens posa en contacte amb la presència enigmàtica dels personatges que acabem coneixent millor que els nostres millors amics, perquè en ells trobem alguna cosa inesgotable que ens ajuda a entendre'ns a nosaltres mateixos. Si el tercer mil·lenni vol ser un període completament tecnològic, alguna cosa haurà d'ocupar el lloc de l'alta cultura. Haurem de continuar llegint per tal de continuar sent capaços de pensar. No es pot renunciar a la memòria. La força de l'enteniment depèn en gran mesura de l'experiència estètica interior. Si prescindim completament de l'experiència literària, tindrem una visió molt empobrada del que és ser humà. L'imperi de la tecnocràcia pot desembocar fàcilment en la tirania teològica o en alguna mena de feixisme secular, i el millor antídote ens el proporciona l'enorme dosi d'humanisme que trobem en l'obra dels grans escriptors. En els grans llibres hi trobem humor, compassió, saviesa, comprensió i la possibilitat d'arribar al fons de la nostra subjectivitat.»

Per això, i per molts testimonis més amb tot de raons més, expressem la nostra fe en l'estudi de les Humanitats, una dedicació que plan-

tarà cara, en el millor sentit, a l'allau de novetats tècniques que ens esperen o que molts ja han qualificat de deshumanitzades, mecàniques, sense cap altre valor que el material.

A diferència de la Universitat que hem conegut –una institució tancada, fins al punt que moltes matèries ara considerades bàsiques temps enrere eren tingudes com a massa modernes, sense tradició i sense prou arrelament acadèmic per entrar a formar part d'una institució tan noble i prestigiosa–, hem d'aspirar a una Universitat i unes Humanitats que no es limitin a transmetre coneixements, sinó que admetin també les interaccions i els ponts amb la societat que aquesta mateixa societat els reclama. Pensem que les noves tècniques de comunicació han transformat l'espai públic, i amb ell les tècniques d'informació, les d'arxivament i les de producció del saber. Sempre al servei de la veritat, és clar, perquè tal com va definir un professor francès «la Universitat fa professió de la veritat, sense cap limitació». I afegia que possiblement les universitats siguin el darrer lloc de resistència crítica enfront de tots els poders d'apropiació, dogmàtics i injustos.

El poder de la Universitat per resistir la temptació dels altres poders és molt feble. Per això les armes que ha d'esgrimir són, entre altres, la independència i la veritat. I el suport de la societat que ha d'entendre bé què s'hi juga mantenint i defensant aquesta independència i la veritat que aguanta la institució universitària. Al cap i a la fi, professor ve de professar, que vol dir declarar públicament, o sigui ensenyar i proclamar i fins i tot defensar on sigui i davant de qui sigui la matèria que ha professat, que ha fet vots de defensar. I aquesta defensa no s'esgota en el fet d'ensenyar, implica un cert compromís d'exemplaritat, de portar a la pràctica diària allò que s'ensenyava. Per això l'ofici d'ensenyar, tal com diuen per aquesta terra, és tan delicat.

Les Humanitats, la branca de les Humanitats, ha anat acollint a poc a poc, tots els estudis que es trobaven una mica desemparats al seu voltant i els ha donat acollida i rigor. Pensem en ciències com la pedagogia o la mateixa psicologia, que van començar una mica a les portes de la universitat i a poc a poc, per exigència dels de dins i dels de fora, van anar trobant acolliment i plena recepció en els programes dels estudis superiors en pla d'igualtat, de ple dret.

Kant definia la Universitat com a lloc d'estudi que afavoreix la comunicació i la sociabilitat legal dels homes. El compromís de dir públicament tot el que es creu que és vertader i el que es creu que s'ha de dir, però només a dintre de la Universitat, avui, amb la transformació radical i mundial de l'espai i el ciberespai públics, ja ha quedat una mica obsolet. Avui dia sembla que els estudis d'Humanitats ja han deixat enrere o van deixant enrere els treballs exclusivament teòrics, els discursos de tipus performatiu, i fan el que en diuen obres pràctiques, a vegades i en certs llocs amb signatura i tot, amb autoria i tot.

Pensem en les matèries que, sorgides fora de l'àmbit universitari, avui són emparades per la Universitat i en formen part: són sabers sobretot pràctics, de producció d'obres, com ara els estudis d'empresa, d'economia, o de teatre, de direcció i d'interpretació. La pedagogia tampoc n'estaria gaire lluny.

Però els estudis teòrics encara tenen preeminència, i encara considerem que la Universitat és el lloc privilegiat de les preocupacions filosòfiques, el lloc ideal per a la filosofia, emblema de les Humanitats. Perquè la filosofia és el pensar, el pensament previ a tota acció, a tot obrar, i en uns temps en què l'acció, les obres, els resultats, són gairebé exigits per la societat i pels que ordenen i manen aquesta societat sense ocupar-se gaire de la reflexió prèvia, potser cal una certa resistència per ordenar i avaluar el curs del pensament que ens portarà, o no, a l'acció i als resultats que una societat tan atabalada com la nostra reclama.

La coneguda rendibilitat que reclamen les forces polítiques, econòmiques, socials, etcètera, requereix un temps de pensament reposat per assegurar uns bons moviments. I una de les poques autoritats morals per explicar aquest necessari camí de reflexió, de teoria, abans de passar a l'acció, un dels pocs espais independents i reposats per fer-ho, és la Universitat, i dins de la Universitat, els estudis d'Humanitats.

* * *

Sembla, cada cop més, que la divisió que s'estableix entre les tasques universitàries és entre l'ensenyament, la transmissió de coneixements, i un nivell més alt i allunyat del quefer diari, que és la investigació. Això, les universitats que s'ho poden permetre, perquè a primera vista pot

semblar una tasca poc rendible, poc productiva a curt termini i fins i tot una mica «elitista», però és important per a la tasca docent per moltes raons.

En primer lloc, pel treball dels investigadors en ell mateix, perquè és una manera de no deixar encallat allò que s'ensenya, de demostrar als estudiants i al públic que els sabers, i aquí em refereixo tant als humanístics com als científics, poden encallar-se, i que les grans transformacions socials que han conformat la societat que coneixem com «la societat del benestar» han estat iniciades i propiciades amb un discurs, en forma de llibre o de lliçó, per un teòric, un investigador que abans les ha provades en el laboratori científic o social. I aquests passos endavant que ha fet la humanitat al llarg del temps es deuen tant als científics com als humanistes. Pensem només per un moment en canvis com l'abolició de l'esclavitud, la defensa tant del lliure pensament com de la lliure interpretació dels textos considerats més sagrats, la defensa de la dignitat de la dona..., o bé, per un altre cantó, les lluites i trasbalsos perquè les autoritats acadèmiques i eclesiàstiques acceptessin les teories de Galileo Galilei o els combats contra el darwinisme... La llista seria llarga.

La història de la humanitat és plena de lluites d'aquesta mena, d'homes lliures que s'enfrontaven a les més altes autoritats amb una visió del món més lliure i més beneficiosa per a tothom. La qual cosa no vol dir que també algunes d'aquestes teories –no les excusarem ara, tant si van estar mal enteses, mal interpretades o mal aplicades– fessin recular pobles sencers durant períodes de temps molt llargs per manca de crítica, de llibertat, de compromís amb la veritat. Científics i humanistes han treballat de costat en aquest progrés. Contribuir, encara que sigui en poca mesura, a l'acceptació social i a la comprensió per les autoritats de tota mena, de les noves investigacions i estudis, té una gran importància.

Més raons: el fet que a totes les universitats hi hagi, ni que sigui com a testimoni, un departament, una secció d'investigació, serveix d'exemple als estudiants, als universitaris, de cap on han d'orientar la seva carrera, és com dir-los que, en acabar els estudis, «no t'ho hem donat tot», però «t'hem ensenyat el camí per on pots contribuir al benestar de la humanitat, a l'expansió de la veritat que tots cerquem», sense deixar de costat els ensenyaments pràctics adquirits i que els facilitaran que

puguin dedicar-s'hi per obtenir els resultats tangibles i immediats que busquen. El pas per una universitat s'ha de notar, s'ha de fer veure, com una mena de marca d'identitat pel que fa al respecte i la dedicació, poca o molta, a aquesta mirada al futur que és la recerca, la investigació.

Però pensem que la Universitat, que segons el diccionari designa «una institució acadèmica formada per diversos centres, anomenats facultats i escoles on s'imparteixen els estudis superiors i s'atorguen els títols corresponents», no agrupa totes les facultats ni tots els centres, o sigui que aquesta vocació universalista es veu amenaçada constantment per forces que procuren mantenir-se allunyades de la centralitat acadèmica o intenten situar-se en un nivell superior, uns graons per sobre dels coneixements que els títols atorgats acrediten. En aquest nivell tenim els seminaris per a formació dels clergues, per exemple, que se situen fora de la tutela universitària, segurament perquè les autoritats eclesiàstiques recelen de la tendència al laïcisme i a la lliure discussió de les idees a les universitats civils, per altra part dedicades a la recerca de la veritat, quan, de fet, les religions ja la tenen, la seva veritat, i el que volen és mantenir-la i afermar-la. En un altre àmbit tenim les escoles superiors que veiem néixer i créixer els darrers anys, que corresponen sobretot als estudis econòmics i empresarials que ofereixen uns coneixements més pràctics, més lligats a les empreses i a la realitat del món productiu en general, i també a una visió determinada –la liberal-capitalista en el nostre cas– de l'economia. O altres escoles superiors dedicades al món artístic, sigui teatre, interpretació o cinema.

Tot això no deixa de ser un reconeixement al paper més reflexiu, més teòric, més per sobre de les contingències diàries, que encara ofereix la Universitat, i en aquest paper hi tenen una presència important les Humanitats. Tot és coneixement, però no tot coneixement és igual, com el treball, que tot és feina, però no tot és igual: no és el mateix el treball d'un obrer manual que el d'un professor o el d'un investigador. Així, no tots els sabers són iguals, i a la Universitat li pertoca protegir i conservar els que admeten les grans preguntes alienes a qualsevol programa més pràctic, com són el **per què** constant de la filosofia, i avui també el **per a qui**, o amb quina finalitat, i altres preguntes que porten a la recerca de la veritat i a la millora de tota la humanitat. «La idea de professió

—ens recorda un professor-filòsof actual— implica que, més enllà del saber, del saber fer i de la competència, hi ha un compromís, una responsabilitat, una fe jurada que obliga el subjecte a retre comptes davant d'una instància superior que s'ha de definir».

I precisament en la recerca, o com a mínim en la definició d'aquesta «instància superior», hi ha una de les propostes que només trobaran aixopluc i atenció en les facultats d'Humanitats de les universitats conscients que no poden buscar aquesta autoritat ni en la resurrecció d'un passat històric o mític, ni en una utopia de futur sense unes bases sòlides que ja s'han d'estar posant. Aquesta nova era ja ha començat i, si no ens afanyem a posar-hi encara que només sigui el nostre gra de sorra, la «instància superior» ens vindrà imposada des de fora. Aquest món cada dia més globalitzat per les noves tecnologies, o pel que alguns sociòlegs anomenen «la tercera revolució industrial», necessita ser pensat de soca-rel, necessita les Humanitats per ajudar a donar sentit a la vida de tots els afectats vitalment per aquesta nova revolució, com aquestes multituds de parats o de joves que ja no trobaran feina lligada a la carrera, als estudis en què s'havien preparat.

Ja hi ha alguns estudis que anomenen aquest nou període històric que hem encetat «l'edat sense feina», perquè veuen que en els temps a venir —i en els actuals— ja no hi tornarà a haver feina per a tothom, la mateixa feina per tota la vida serà una excepció, i tots aquests ciutadans «sense feina fixa» hauran d'ocupar el temps en alguna altra activitat. Recordem que fins fa quatre dies a les fàbriques del Ter hi entraven a treballar les vuit hores reglamentàries —que abans eres dotze i catorze—, nois i noies a partir dels vuit, dotze i catorze anys, i que actualment una nova llei obliga els joves a l'escolarització fins als setze anys: quatre o dos anys com a mínim guanyats per a la seva formació i ensenyament.

I encara hi ha persones que recorden quan s'entrava a treballar als vuit i deu anys! Les lleis de la jornada obligatòria de vuit hores, o la del descans dominical —que vol dir que es treballava el diumenge i tot— o la llei que prohibeix el treball als menors, són relativament recents, no pas restes de l'Edat Mitjana, de quan el treballador era un serf de la gleba. I la reflexió sobre com utilitzar aquest temps lliure d'una manera profitosa per als interessats i per a la societat en general ha de venir de les

Humanitats, perquè la tècnica, les màquines, les eines soles no ho faran, la ciència pura ja fa el seu fet, el seu curs imparable no s'atura, però és una ciència deshumanitzada, espera que les Humanitats li donin sentit, propòsit, ànima. En el món cristià, o diguem en la visió cristiana del món que ha durat tants anys, el treball tenia un sentit expiatori, era una mena de càstig diví inspirat, segons els estudiosos del tema, per sant Pau quan va capgirar la visió grega i llatina que havia prevalgut fins aleshores del món i del cosmos.

Els canvis tecnològics i la nova era d'automatització i mundialització tiraran endavant i deixaran al marge obrers, com dèiem abans, treballadors, artesans i fins i tot titulats en estudis superiors i professors, però algú ha de pensar què faran, què faran per a ells mateixos i per a la societat, quin sentit tindrà la seva vida apartada d'un dels seus eixos vertebradors: la feina. L'obligació de les Humanitats, de la Universitat amb departament d'Humanitats, és donar respostes a aquestes preguntes, proporcionar solucions teòriques a aquests nous problemes, estudiar a fons com protegir-nos d'aquestes tempestes que s'anuncien. Treballar al costat de la ciència, dels científics, per humanitzar les seves conquestes, els seus guanys. Com deia aquell: per què ens calen tantes xarxes i mitjans de comunicació si no sabem què dir-nos?

Alguns universitaris i filòsofs han arribat a proposar solucions al tema del treball com la que proposa «l'impost sobre el valor afegit sobre productes i serveis propis de l'era d'alta tecnologia com a forma d'obtenir fons que garanteixin un salari social per a pobres i aturats a canvi d'un treball per a la comunitat». I segur que trobaríem altres propostes més o menys imaginatives de molts estudiosos i humanistes per resoldre aquest problema que ja patim, la manca de treball, el canvi en el concepte de treball. I és que les Humanitats aniran, han d'anar sempre, un pas o dos per davant de l'Estat i dels impostos que sovint no són solucions, sinó pegats per sortir d'una situació passatgera. L'Estat tindrà propostes polítiques, i les Humanitats busquen solucions humanes. Els drets de l'home, per exemple, són un exemple de com el temps i la història han anat conformant una sèrie de normes i solucions destinades a la millor convivència humana. On s'estudiarà la seva actualització si no és a la Facultat d'Humanitats? El concepte de treball i com s'ha arribat a la idea

actual i si ha de canviar o ha de tirar endavant en la mateixa direcció de drets exigibles, no s'ha de continuar investigant? L'escola mateixa –o els establiments educatius–, la mateixa Universitat, no ha de ser pensada i repensada constantment si vol continuar tenint el paper important que ha tingut fins ara? No s'han d'ampliar i delimitar les seves àrees d'influència? En fi, podríem afegir-hi tot d'altres camps que esperen una nova empena, un nou vigor, que ha de venir de les Humanitats sorgides de les noves universitats.

* * *

Aquest acte mateix representa la mà de la Universitat allargada cap al món exterior, un signe d'obertura cap enfora. Aquest acte, i tots els que vindran, fa augmentar la llista d'amics de la Universitat de Vic i, més concretament, de la branca d'Humanitats de la Universitat de Vic. Un teixit d'amistat i bones voluntats per ajudar, en el que puguem, al seu progrés.

Moltes gràcies, per molts anys i molts èxits.

PARLAMENT DEL DR. JORDI MONTAÑA MATOSAS,
RECTOR MAGNÍFIC DE LA UNIVERSITAT DE VIC

Aula Magna de la Universitat de Vic
23 de febrer de 2012

Distingit Sr. Emili Teixidor, nou doctor per la Universitat de Vic,
Distingit professor Francesc Codina, padrí del Sr. Emili Teixidor,
Distingit professor Ricard Torrents,
Distingides autoritats acadèmiques,
Familiars i amics del Sr. Teixidor,
Amigues i amics,

És per a mi un gran honor de trobar-me com a rector de la Universitat de Vic en aquest acte solemne d'investidura del Sr. Emili Teixidor com a primer Doctor Honoris Causa de la Universitat de Vic.

Som a tocar de la data en què la Universitat de Vic complirà quinze anys de la seva recuperació –280 anys després que fos clausurada per Felip V–, i a trenta-cinc anys del naixement de l'Escola Universitària de Mestres d'Osona, llavor d'aquesta recuperació, avui reconvertida en Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes.

Vint anys d'Estudis Universitaris i quinze anys d'Universitat de Vic són xifres que ja donen la mesura d'una continuïtat, d'un desenvolupament, d'una maduresa i d'una personalitat pròpia ben consolidada. Si el 1977 es creava l'Escola de Mestres i el 1979 Eumo Editorial per ajudar a difondre l'activitat científica en català, el 1987 s'hi incorporava l'Escola d'Infermeria d'Osona (nascuda el 1974 i que s'ha acabat convertint en la Facultat de Ciències de la Salut i el Benestar) i es creava l'Escola d'Estudis Empresarials d'Osona (actualment Facultat d'Empresa i Comunicació), i tots tres centres constituïren els Estudis Universitaris de Vic, als quals es van afegir l'Escola Politècnica Superior el 1989, i la Facultat de Ciències Humanes, Traducció i Documentació (que avui forma part de

la Facultat d'Educació, Traducció Ciències Humanes) el 1993. Aquests són els cinc centres que el 21 de maig 1997 serien reconeguts com a Universitat de Vic per unanimitat del Parlament de Catalunya.

El Preàmbul de la Llei de reconeixement de la Universitat de Vic diu: «La Universitat de Vic s'inspira en els valors de la pedagogia catalana, en clara sintonia amb la realitat social i territorial, es fonamenta en una activitat de docència i de recerca de qualitat que potencia els coneixements científics i tècnics, estimula els ideals humans individuals i socials i, a més, parteix de la decidida voluntat de col·laborar amb les restants universitats del sistema universitari català, per tal de donar un nou impuls a l'aportació efectuada fins ara pels Estudis Universitaris de Vic a la societat.»

Em sembla que no cal afegir-hi res. Aquesta universitat recuperada, doncs, compta actualment amb més de cinc mil estudiants en les titulacions oficials i prop de cinc mil més en formació continuada, cinc-cents docents, investigadors i professionals de serveis; tres facultats i una escola politècnica superior; imparteix 22 titulacions de grau, 12 de màster i 7 programes de doctorat. Compta també amb tres càtedres, que d'aquí a pocs dies seran cinc; 19 grups de recerca, cinc dels quals són reconeguts per la Generalitat de Catalunya; un centre de transferència de coneixement i tecnologia, reconegut també per la Generalitat com a centre TECNIO; dos centres d'estudis; un Campus Internacional que manté convenis amb 119 universitats de trenta països diferents i una formació continuada consolidada i en creixement; unes instal·lacions esportives de primer nivell gràcies als acords amb els centres esportius de l'entorn i l'Ajuntament de Vic, amb un molt alt nivell de serveis per a l'estudiant, tant del país com de fora.

En fi, que el servei al país, i molt específicament al territori més proper, que fa i que està en disposició fer en el futur immediat aquesta universitat és, no cal dir-ho, d'una importància capital.

Tenim, doncs, una universitat que amb només quinze anys d'existència com a tal, i amb un primer pla de recerca que data de l'any 2000, el febrer de l'any passat va titular el desè doctor per mèrits de recerca i compta amb un 40% de professorat doctor, una comunitat en creixement exponencial i que ara acull el primer Doctor Honoris Causa i se

sent molt orgullosa que sigui precisament un mestre i pedagog, un editor i un escriptor amb una obra literària altament reconeguda i valorada tant en català com en altres llengües, tant per a infants i joves com per a adults, qui ostenti aquest reconeixement.

Com deia, però, en la carta d'invitació als diversos col·lectius de la universitat, la investidura d'un Doctor Honoris Causa no solament significa reconèixer els mèrits artístics o científics d'una persona de fora de la universitat, sinó que és també un honor per a la universitat d'acollir en el seu claustre de doctors una persona que ha destacat per la seva obra i pel reconeixement social que ha obtingut, perquè el prestigi de la persona i de l'obra passarà també a enriquir el fons de coneixements i de mèrits de la mateixa universitat en aquell camp del saber.

El prestigi d'Emili Teixidor i de la seva obra enriquiran des d'ara, doncs, la Universitat de Vic, una universitat que va florir a partir d'una Escola de Mestres. Emili Teixidor hi aporta la faceta d'un mestre i d'un pedagog que va creure en el poder enorme de la literatura, i per tant de la lectura, per a l'autoconeixement i per al coneixement dels homes i les dones, és a dir, per saber com som com a individus i com a col·lectiu. Un pedagog que a finals dels anys seixanta es va adonar que en català no hi havia una literatura adequada a la nova realitat dels infants i els joves i que va decidir que podia i volia fer-hi la seva aportació. Va ser la voluntat de superar una mancança d'escola i de país allò que el va portar a la literatura.

La seva aportació literària es va ampliar després a la literatura per a adults per tal d'ajudar a la comprensió d'una època molt concreta de la nostra història. La seva visió penetrant de la psicologia i l'activitat humana davant de situacions límit són incomparables.

Ens trobem davant d'un escriptor de primera línia, que s'adreça a tota mena de lectors, i estem convençuts que com a universitat nascuda i arrelada en el territori on es desenvolupen moltes de les seves novel·les ens correspon de valorar, difondre i destacar la seva aportació al coneixement de la nostra història, de la nostra identitat i de la nostra realitat a través de la seva obra.

És per això que avui la Universitat de Vic se sent molt honrada i francament orgullosa de nomenar-lo Doctor Honoris Causa, i del fet que

sigui ell la primera persona que rep aquest nomenament de la nostra universitat.

La medalla que l'identifica és obra de l'escultor Emili Armengol, que s'ha inspirat en el símbol de la Universitat de Vic, la A d'un alfabet d'orfebreria carolíngia que recorda els orígens dels estudis universitaris a Vic amb l'Esriptòrium i l'Escola Catedralícia, i que es va escollir com a símbol de la Universitat de Vic en el moment de la seva refundació l'any 1997.

Es tracta d'una A sense travesser amb un sol al capdamunt, que simbolitza els coneixements que creixen i conflueixen vers el vèrtex del saber i, d'allà, com un sol ixent, il·lumina les intel·ligències humanes.

Segons una crònica de l'època, l'emperador Carlemany (742 - 814) hauria regalat vint-i-quatre reliquiaries en forma de les vint-i-quatre lletres de l'alfabet a vint-i-quatre abadies. El corresponent a la A es troba al museu del monestir de Conques, a Occitània.

Un disseny inspirat en aquesta A figura a l'entrada de l'edifici central de la Universitat de Vic, com a símbol del principi i de l'expansió del saber, alhora que recorda els orígens carolingis del Comtat d'Osona i de les escoles catedralícies, antecessores de les universitats.

Per distingir els doctors de la Universitat de Vic, en comptes de la toga i el birret tradicionals, el Consell de Direcció de la UVic va acordar de lluir únicament una medalla en forma de cercle, basada en la creació de l'escultor Emili Armengol, amb el lema *Scientiae patriaeque impendere vitam*, és a dir: «Esmerçar la vida al servei de la ciència i la pàtria», adaptació d'un vers del poeta llatí Lucà feta pel professor i poeta Segimon Serrallonga el 1997. Un lema que sintetitza perfectament la missió que aquesta universitat s'ha imposat: servir al saber i al país des de la docència, la recerca i la transferència de coneixement.

Aquest cercle és el mateix que representa el sol a la part superior de la medalla del Doctor Honoris Causa i que irradia cap al conjunt de la societat en forma de saber, recerca, transferència de coneixement i tecnologia i innovació.

Cada un dels nostres doctors llueix, doncs, una medalla que simbolitza la unitat del saber i que els emplaça i els compromet a transmetre'l a la societat, i que és també una baula que els uneix al col·lectiu dels seus iguals que treballen i investiguen per al conjunt de la humanitat.

Aquest simbolisme, si es vol minimalista, ha mantingut també el color distintiu tradicional de cadascuna de les àrees de coneixement en el cordó de la medalla –i com s’ha pogut veure, a la comunitat científica de la UVic hi ha doctors i doctores de totes les àrees–, que torna dibuixar, a la inversa, els camins que tendeixen a la unitat última i que la sostenen.

Amb aquesta decisió hem volgut mantenir la personalitat estètica de simplicitat i modernitat que, des del seu naixement, ha anat definint la nostra universitat, que per més que puguem buscar-ne les arrels a l’Escola Catedralícia primer o a la Universitat Literària després, no deixa de ser una universitat nascuda el darrer quart del segle XX amb tot el que això implica de compromís amb la contemporaneïtat, i que estèticament l’estudi Eumogràfic de la UVic ha orientat i resolt amb qualitat i eficàcia des del primer dia.

Vull expressar el nostre agraïment a l’artista Frederic Amat, amic i deixeble d’Emili Teixidor, per la cessió que ens ha fet de la imatge que hem utilitzat en totes les publicacions i que quedarà com a emblema del primer Doctorat Honoris Causa de la UVic.

En el seu cas la lletra és una E, la E d’Emili, al costat d’una branca molt estilitzada però fruitosa, pura matèria pictòrica emergent de la blancor del llenç, una branca que no és llover, però que en manté el simbolisme laudatori.

Hi podríem llegir una trobada entre la cultura, simbolitzada per la lletra E tipogràfica, i la naturalesa, simbolitzada pel branquilló en procés de floració. O entre la literatura i les arts plàstiques.

Hi podem veure una caplletra il·luminada, com les que dibuixaven i acolorien els monjos als escriptoriums medievals, amb la branca que dóna el seu fruit i les llavors que es dispersen i que fructificaran a prop o en altres terres.

Sigui quin sigui el significat que li vulguem donar, és una imatge suggerent, poderosa i molt adequada per personalitzar artísticament la investidura del senyor Emili Teixidor com a primer Doctor Honoris Causa per la Universitat de Vic, i que relliga l’obra de dos artistes, de dos amics i de dues generacions.

Vull agrair també al professor Ricard Torrents, primer rector de la nostra universitat i actualment professor emèrit i president del seu

Consell Consultiu, la magnífica i aclaridora *Laudatio* que ha fet del Sr. Emili Teixidor i de la seva obra de vida. Només un gran assagista i escriptor pot parlar amb aquesta precisió, elegància i coneixement de la matèria de l'obra d'un altre gran escriptor. Només l'amistat pot trobar el to personal i divulgatiu alhora per fer arribar a l'auditori el coneixement amb el grau just de passió i d'erudició.

Al Dr. Francesc Codina, degà i representant de la Facultat d'Educació, Traducció Ciències Humanes, li agraeixo l'apadrinament que ha fet del nou Doctor Honoris Causa de la Universitat de Vic.

Vull donar les gràcies a tot el claustre de doctors de la Universitat de Vic pel gest solemne i amable d'acompanyament i d'acollença que han fet del nou doctor d'honor de la nostra universitat.

Naturalment, he d'expressar el meu agraïment personal, el del Consell de Direcció de la Universitat i el del Patronat de la Fundació Universitària Balmes a totes les persones dels diversos serveis que, coordinades per Mercè de Rocafiguera, d'una manera o altra, amb una dedicació més o menys intensa, però totes amb una professionalitat inqüestionable, han col·laborat a fer possible aquest primer Doctorat Honoris Causa de la Universitat de Vic.

Moltes gràcies a tots vostès, membres del Patronat de la Fundació Universitària Balmes, membres del Consell de Direcció de la Universitat, professors i professionals, familiars i amics del Sr. Emili Teixidor, per la seva assistència en aquest acte d'investidura del nostre primer doctor d'honor.

Benvingut Dr. Emili Teixidor, a la Universitat de Vic.

Sou a casa vostra.

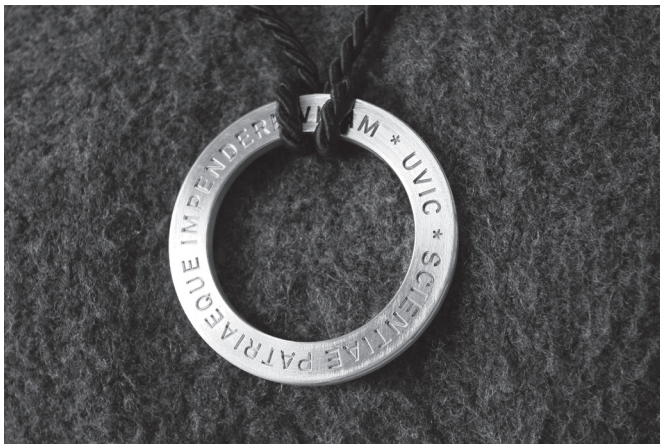
LA MEDALLA DE DOCTOR HONORIS CAUSA

Emili Armengol ha creat, per distingir els doctors o doctores Honoris Causa de la Universitat de Vic, un cercle de plata amb la inscripció *Scientiae patriaeque impendere vitam*, en el qual ha imbricat la lletra A, formada per dues peces mòbils de metall, de tal manera que permet la doble funció com a medalla i com a element autoportant.

LA MEDALLA DE DOCTOR DE LA UNIVERSITAT DE VIC

Per distingir els doctors i doctores de la Universitat de Vic en aquestes cerimònies, el Consell de Direcció va acordar de lluir una medalla basada en el cercle de plata d'Emili Armengol.

EMILI ARMENGOL (Barcelona, 1943)

És un dels escultors catalans de la Modernitat amb més domini dels mitjans expressius i amb més força creativa. Escultures en forma de peix o de silueta de dona formen part del seu univers creatiu, amb formes elementals i senzilles que naveguen entre la dialèctica del món geomètric i l'organicisme. És autor de la coneguda obra Porta dels Països Catalans a Salses, entre altres obres de gran format. L'any 2007 va ingressar com a cavaller en l'Orde de les Arts i Lletres per la seva aportació a la cultura i l'art francesos.

LA CAPLLETRA DEL DOCTOR HONORIS CAUSA

L'emblema que identificarà el Doctorat Honoris Causa d'Emili Teixidor és obra de l'artista Frederic Amat. Hi podem veure una caplletra E il·luminada, com les que dibuixaven i acolorien els monjos als escriptoris medievals, amb la branca que dóna el seu fruit i les llavors que es dispersen i que fructificaran ben a prop o en terres llunyanes.

Es tracta d'una imatge suggerent, poderosa i molt adequada per personalitzar artísticament la investidura del senyor Emili Teixidor, i que relliga l'obra de dos artistes, de dos amics i de dues generacions.

FREDERIC AMAT (Barcelona, 1952)

El treball creatiu d'Amat amb els signes i símbols, amb la combinació de formes i colors, és inusual, fantàstic en el sentit ple de fantasia i de suggestions, el camí d'un món nou del qual l'autor ens ofereix les claus secretes i els enigmes per endevinar. Cada nova obra és un univers per descobrir, a vegades només per les petjades que deixa el misteri. La veritat, la bondat, la bellesa... sempre s'amaguen i cal descobrir-les. Després de passar per la terra de Frederic Amat, els ulls s'avesen a mirar-ho una mica tot d'una altra manera, d'una altra forma. Molta vida, i molts signes per entrar-hi! [Emili Teixidor, revista *Mètode*, núm. 72.]

BIBLIOGRAFIA COMPLETA D'EMILI TEIXIDOR

INFANTIL I JUVENIL

Les rates malaltes. Barcelona: Laia, 1967.

Un aire que mata. Barcelona: Laia, 1967.

El soldat plantat. Barcelona: Cruïlla, 1967.

El soldado de hielo. Barcelona: SM, 1989.

Dídac, Berta i la màquina de lligar boira. Barcelona: La Galera, 1969.

Diego, Berta i la màquina de rizar niebla. Barcelona: La Galera, 1969.

Lòcell de foc. Barcelona: Cruïlla, 1977.

Marcabré y la hoguera de hielo. Madrid: Espasa-Calpe, 1985.

Sempre em dic Pere. Barcelona: Cruïlla, 1977.

No me llames Pedro. Barcelona: La Galera, 1979.

Quaranta i quaranta. Barcelona: La Galera, 1981.

Frederic, Frederic, Frederic. Barcelona: Cruïlla, 1983.

Federico, Federico, Federico. Madrid: Espasa Calpe, 1991.

El príncep Ali. Barcelona: Cruïlla, 1984.

El príncipe Ali. Barcelona: Plaza y Janés, 1990.

Ones sense fils. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984.

En Ranquet i el tresor. Barcelona: Cruïlla, 1986.

Renco y el Tesoro. Barcelona: SM, 1987.

La drôle de valise de Renco. París: Hachette, 1990.

Cada tigre té una jungla. Barcelona: Cruïlla, 1986.

Cada tigre en su jungla, Barcelona: SM, 1986.

En Ranquet i els seus amics. Barcelona: Cruïlla, 1987.

Renco y sus amigos. Barcelona: SM, 1989.

Les ales de la nit. Barcelona: Cruïlla, 1988.

Las alas de la noche. Barcelona: SM, 1988.

Asas da Noite. Sao Paulo: Paulinas, 1991.

El crim de la hipotenusa. Barcelona: Cruïlla, 1988.

El crimen de la hipotenusa. Barcelona: Planeta Oxford, 1989.

Il delitto dell'ipotenusa. Milà: Piemme, 1995.

Els Lusíades de Luis Camóes (Traducció i adaptació al català). Barcelona: Proa, 1989.

Cor de Roure. Barcelona: Cruïlla, 1994.

Corazón de Roble. Barcelona: SM, 1995.

L'amiga més amiga de la formiga Piga. Barcelona: Cruïlla, 1996.

La amiga más amiga de la hormiga Miga. Barcelona: SM, 1996.

L'amiga més amiga de la formiga Piga [en àrab]. Beirut: Dar Al-Majani, 2007.

La formiga Piga es deslloriga. Barcelona: Cruïlla, 1998.

La hormiga Miga se desmiga. Barcelona: SM, 1999.

Petits contes d'intriga de la formiga Piga. Barcelona: Cruïlla, 2000.

Cuentos de intriga de la hormiga Miga. Barcelona: SM, 2001.

Amics de mort. Barcelona: Cruïlla, 2001.

Amigos de muerte. Barcelona: SM, 2001.

- La volta al món de la formiga Piga.* Barcelona: Cruïlla, 2001.
La vuelta al mundo de la hormiga Miga. Barcelona: SM, 2002.
- Els secrets de la vida de la formiga Piga.* Barcelona: Cruïlla, 2003.
Los secretos de la vida de la hormiga. Barcelona: SM, 2003.
- La Rosa, la Roca i el Llop.* Barcelona: Cruïlla, 2003.
- En Ring 1-2-3 i el nou Món.* Barcelona: Destino, 2003.
Ring 1-2-3 y el Mundo Nuevo. Barcelona: Planeta Oxford, 2003.
- Quina gana que tinc.* Barcelona: Cruïlla, 2005.
Cómo como. Barcelona: SM, 2007.
- La formiga piga... lliga!* Barcelona: Cruïlla, 2004.
La hormiga Miga... liga! Barcelona: SM, 2005.
- La botiga de la formiga Piga.* Barcelona: Cruïlla, 2006.
La hormiga Miga mega maga. Barcelona: SM, 2006.
- El crim del triangle equilàter.* Barcelona: Cruïlla, 2007.
El crimen del triángulo equilátero. Barcelona: Planeta Oxford, 2007.
- En Ring 1-2-3 i la Lupa.* Barcelona: Destino, 2007.
Ring 1-2-3 y la Lupa. Barcelona: Planeta Oxford, 2007.
- El crim de la tangent.* Barcelona: Cruïlla, 2011.
El crimen de la tangente. Barcelona: SM, 2011.
- La formiga Piga s'enfonsa en la història.* Barcelona: Cruïlla, 2010.
La hormiga Miga se hunde en la historia. Barcelona: SM, 2010.
- La formiga Piga a la biblioteca.* Barcelona: Cruïlla, 2012.
La hormiga Miga en la biblioteca. Barcelona: SM. 2012.

PEDAGOGIA

El nom de cada cosa. Barcelona: El Hogar del libro, 1980.

Los nombres de las cosas. Barcelona: El Hogar del libro, 1972.

Quinze són quinze. Barcelona: Laia, 1987.

La lectura i la vida. Barcelona: Columna, 2007.

La lectura y la vida. Barcelona: Ariel, 2007.

Cuentos de intriga de la hormiga Miga (Colección Lee y pásatelo bien), 2001.

PERIODISME

Les contraportades del matí de Catalunya Ràdio. Barcelona: La Magrana, 1996.

En veu alta. Barcelona: Proa, 1996.

ADULTS

Retrat d'un assassí d'ocells. Barcelona: Proa, 1988.

Caza Menor. Barcelona: Ediciones B, 1989.

Sic transit Glòria Swanson. Barcelona: Edicions 62: Proa, 1983.

Sic transit Glòria Swanson [en español]. Barcelona: Laia, 1983.

El primer amor. Barcelona: Columna, 1992.

El Llibre de les Mosques. Barcelona: Proa, 2000.

Pa Negre. Barcelona: Columna, 2003.

Pan Negro. Barcelona: Seix Barral, 2004.

Pa negre [en grec]. Atenes: Kastaniotis, 2008.

Pa negre [en procés d'edició en neerlandès]. Amsterdam: Karakter.

Laura Sants. Barcelona: Columna, 2006.

Els convidats. Barcelona: Columna, 2010.

Vida de Colònia. Barcelona: Angle Editorial, 2010

Vida de Colonia. Barcelona: Angle Editorial, 2010

PREMIS

- Joaquim Ruyra de narrativa juvenil (1967): *Les rates malaltes*.
- Crítica Serra d'Or de narrativa (1980): *Sic trànsit Glòria Swanson*.
- Literatura Catalana de la Generalitat de Catalunya d'obra de creació per a públic juvenil (1983): *El príncep Ali*.
- Llista d'Honor del Premio Pier Paolo Vergerio de la Universitat de Pàdua (1989).
- Finalista del Premi Europa de Poitiers (1991).
- Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1992): per la seva trajectòria.
- Crítica Serra d'Or de literatura juvenil (1995): *Cor de roure*.
- Candidatura espanyola al premi Andersen (1996).
- Premio Nacional del Ministerio de Cultura de literatura infantil y juvenil (1997): *L'amiga més amiga de la formiga Piga*.
- Llista d'honor de l'International Board on Books for Young People (IBBY) (1998).
- Sant Jordi de novel·la (1999): *El llibre de les mosques*.
- Apel·les Mestres (2003): *En Ring 1-2-3 i el nou món* [juntament amb P. Stanton].
- Joan Crexells (2003): *Pa negre*.
- Lletra d'Or (2004): *Pa negre*.
- Premi Nacional de Cultura de Literatura (2004): *Pa negre*.

- Maria Àngels Anglada (2004): *Pa negre*.
- Premio de Lectura de la Fundación Sánchez Ruipérez (2005): per l'article «Estratègies del desig o trucs per llegir» al suplement «Cultura/s» de *La Vanguardia*.
- Trajectòria de la Setmana del Llibre en Català (2006): per la seva trajectòria.
- Premi Jaume Fuster dels Escriptors en Llengua Catalana (2011): per la seva trajectòria.

UVIC

Universitat de Vic

Carrer de la Sagrada Família, 7

08500 Vic. Barcelona

Tel. 93 886 12 22

Fax 93 889 10 63

www.uvic.cat